

Від Каменяра до українського Мойсея...

До 160-х роковин від дня народження
Івана Франка

Свого часу, на хвилі розвінчання радянських міфів про видатних українців, сучасна літературознавка Тамара Гундорова схвильовала наукову спільноту провокаційною назвою своєї монографії про творчість канонізованого радянським літературознавством представника українського «революційно-демократичного письменства»: «Франко не каменяра». Звісно, ця заявка на поборення забронзовілого образу-символу викликала не менше збурення, ніж широко відомі «посягання» на руйнацію навколошевченківських стереотипів, що культивувалися шкільною програмою з української літератури. Ця обмеженість знань пересічного українця про письменника обов'язковим мінімумом помноженим на розтиражовану до знаменних дат офіційшину вимагає на просто прінагідних ритуальних вшанувань його імені, а широкої популяризації творчості митця.

Перш за все хочеться мені покаятись, що довгий час, десь, певно ще з 9 класу, постать Івана Франка й для мене цілком вміщала у рамки радянського міфу про Великого Каменяра, а ще автора безмірно нудного, як на мій неофітський учнівський погляд, роману «Борислав сміється», із сюжетних колізій якого, якщо говорити по щирості, схвильовала і вразила мене єдина деталь: під час закладення будинку разом із купкою золотих поховали у його підмур'ї живу пташку. А далі вже я пропустила кризь вуха розповідь про каліцтво Бенедьо Синиці та лиху долю робітників бориславських нафтарень, про перші вияви «пролетарської свідомості мас», бо все хотілося вірити, що пташина не загине у своєму золотому склепі, а зуміє вирватися на свободу.

Звісно, ще була хрестоматійна «Грицева шкільна наука», але якось мені тоді не спадало на думку, що отой «нуднющий» Франко є автором улюбленого ще з дошкілля «Фарбованого Лиса», про пригоди якого може сотню разів розповідала бабуся. І набагато пізніше, відкрила я для себе іншого Франка – автора «Сойчиного крила». Читала захоплено, цілком занурившись у дивовижну гру, яку запропонував письменник читачеві.

Два голоси: іронічний чоловічий та розпачливий жіночий розповідають історію кохання, зради і гіркої каяття. Невже то Франко? Ніби хтось із французів... Мимоволі ще раз перечитала ім'я автора. І справді – Іван Якович Франко. Далі почала шукати інших творів, що попри давно усталену позицію класика виявилось не так вже й просто. Виявилось що у міській бібліотеці нема 50-титомного видання творів письменника, яке назвати «повним» можна лише умовно. Онучка письменника Зінаїда Франко підрахувала, що повне видання творів має становити 80 томів. Але дуже вже незручним виявився автор для радянського літературознавства. З одного боку, в його ранніх молодечих статтях багато «потрібного» соціалізму, а з іншого – що робити з його ідеями «соціалізму, опертого на етичній, широкогуманній вихованнюмас народних, на поступі і загальнім розповсюдженню освіти, науки, критики і людської та національної свободи, а не на партійнім догматизмові, не на деспотизмі його проводирів, не на бюрократичній регламентації всієї людської будучини, не на парламентарнім шахрайстві, що має вести до тої «світлої» будучини»?

Ці слова з передмови до збірки «Мій Ізмарагд» виявляють не лише високу громадянську позицію митця, а й засвідчують його дар провидця. Особливо сьгодні, коли досвід двох Майданів показав, що головна проблема українства – відсутність людей здатних повести за собою, культурної і освіченої пасіонарно налаштованої національної еліти, про виховання якої так дбав Франко. Не просто каменярів, здатних зламати твердиню неволі, але свого власного Мойсея, котрий покаже шлях до кращого майбутнього. Втім, мати власних пророків – занадто велика розкіш для колонізованої нації. Тому й воліла метрополія перетворити мислителя, культуролога, теоретика літератури, письменника на вилитий у бронзі міф. А Іван Франко своїм життям і творчістю відкриває нам стільки можливостей, в тому числі й у сфері шкільництва.

Один з найбільш відомих наших франкознавців І.О.Денисюк у своїй



статті «Як помістити Франка за шкільною партією» після доволі невтішного аналізу шкільних програм з української літератури (і радянських, і сучасних) переконливо констатує: «...Франко – це наша краса і сила, це репрезентант рівня нашої цивілізації й сили нашого національного почуття – національної самосвідомості українців». Він з числа тих, хто не просто теоретизує, але своїм життям він подає приклад безкорисливої служіння народу, постійного прагнення самовдосконалення, аристократизму духу. З цього приводу товариш І.Франка студентських років А.Дольницький свідчить: «Характеристичною рисою його була швидкість. Швидко читав, швидко писав, швидко орієнтувався і рішався. Протягом року перечитав усю бібліотеку (кілька тисяч томів). Без книжки під пахвою рідко можна було його стринуть на вулиці. А що прочитав, те й затямив на ціле життя...» Ця «швидкість», а ще гранична гострота думки, та сприйнятливості до нових ідей, визначили фантастичні творчі потенції Франка як письменника і публіциста. Його творчий доробок налічує 8400 нарізноманітніших праць: художніх, публіцистичних і наукових, прозових і віршованих, ліричних, епічних та драматичних, оригінальних творів і перекладів з різних мов. Важко навіть уявити, що все це могла створити одна людина! Але мова йде не лише про кількість написаних творів, а й про наявність у його поглядях оригінальної еволюційно виробленої філософської системи, наріжними каменями якої є віра в прогрес, гуманізм і демократизм, пошанування національної самобутності кожного народу й утвердження його права на політичну незалежність, опозиція імперському пресові.

Вже за життя І.Франка його творчість високо поцінували російський вчений О.Веселовський, польська письменниця Е.Ожешко.

Віденський професор, доктор філософії Й.Застирець восени 1915 року звернувся до Королівської академії в Стокгольмі щодо нагородження доктора Івана Франка Нобелівською премією, наголошуючи, що «Цей великий поет і письменник, пісні якого стали національним гімном, цей великий провідник свого народу, міжнародний геній заслуговує, щоб славна Королівська академія нагородила його Нобелівською премією». Отримати цю нагороду митцю не судилося. Але найкращою нагородою для титана духу і лицаря думки є життя його доробку в будучині. Адже, як зауважує Т.Гундорова: «Міф про Каменяра почав творитися ще за життя І.Франка, зокрема в пізній його період, коли відбувається коронування поета на «батька» народу, і мав передусім дидактичний характер. Він символічно узагальнював образ українського суспільно-культурного діяча і служив засобом об'єднання нагромадження національного організму. Міф безпроблемно з'єднував різні іпостасі й різні ролі І.Франка, стирив усі неприємні сторінки непорозуміння між поетом і українською елітою, ототожнював суспільно-культурну та громадсько-політичну діяльність із творчістю. З часом він втрачає своє сакральне значення ядра та стає популярним, адже, з одного боку, служить об'єктом тиражування, символізуючи в масовій свідомості звичний стереотип українського митця-суспільника, а з другого боку, виступає знаряддям влади, оскільки покликання на незмінний авторитет Каменяра допомагає узаконити свою роль як провідників нації». Тож роковини письменника є чудовим приводом знову перечитати його тексти, відкрити для себе його надзвичайно багатий інтелектуальний і духовний внутрішній всесвіт за для власного самовдосконалення.

Тетяна Лопушан



Любов Докії Гуменної (07.03.1904 – 04.04.1996)

Отже, веселімося,
Доки ми молоді.
Після приємної молодості,
Після обтяжливої старості
Нас забере земля...
«Радіймо» – гімн студентів

Коли оглядаєш життєвий шлях Докії Гуменної, то відчуваєш, що її досвід і своєрідному творчому доробку слід приділити багато уваги. І на теперішній час її ім'я становить певну загадку. Знана й незнана водночас в різних сторонах світу, з вагомою літературною спадщиною – і непрочитана українцями вповні, вчасно непошанована широким загалом. Розумієш на її прикладі – що значить для людини, залюбленої в літературу, яка йде зі своїми творами до читача, одразу отримати реакцію, відповідь на писане, бути відразу оціненою, обговореною і визнаною. Ні, очевидно, і в старості приємно чути слова пошани за твори, писані в молодості. Але все-таки краще вчасно – «...доки ми молоді...», коли нескінченно триває «приємна молодість», коли хочеться веселитися, бо результат прогнозується один: «Після обтяжливої старості», – співають студенти, – «нас забере земля».

Щоб розказати про неї, слід добре почитати насамперед її спогади «Дар Евдотеї», що служать ключиком до її великого жертвовного творчого життя. Для учителя української літератури це дуже важливо. Вивчення життя і творчості Докії Гуменної на уроках української літератури в середній школі має свої особливості. Її ім'я за чинною програмою має бути згадане на одному уроці в II семестрі 11 класу разом з Уласом Самчуком, Тодосем Осьмачкою, Наталеною Королевою, Іваном Багряним. Поряд з такими іменами і за 45 хвилин! Це означає, що є ризик не сказати нічого, крім отієї обмеженої інформації, що подають довідники, що скупо містять хрестоматія «Українське слово». В арсеналі вчителя лишається тільки захоплення до позакласного читання...



Правда, для вчителів, що працюють в Черкаській області, є можливість представити її творчість на уроках літератури рідного краю – але треба пробудити в учнів бажання читати (і, в першу чергу, своїм прикладом). Разом з тим – і це мало для ознайомлення з неординарною творчою особистістю, автором понад 30 різножанрових прозових та драматичних творів, що ще в дитинстві утвердилася у своєму виборі: «Я буду письменницею» – і дотрималася свого вибору, пройшовши через неймовірні випробування. Свій життєвий вибір Докія озвучила весною, в десятирічному віці, перед подружками, що ділилися одна з одною потаємними мріями: «Я буду швачкою» – одна; інша – «Я вийду заміж». Кожен обрав своє. Вибір Докії був неординарний, незвичний для середовища невеличкого містечка Жашків, що ось тут, поряд з Уманню, по дорозі на Київ. Але чи такий вже незвичний вибір для українців – бути письменником? Згадаємо здобутки від київських літописців і проповідників Іларіона, Никона, Нестора, Сильвестра, Володимира Мономаха, агіографів Полікарпа, Сильвестра... А розійшлися по середньовічній Європі студенти з наших земель і залишали на обкладинках своїх творів подвійні імена, що вказували на територіальну приналежність – Дрогобич, Русин, Роксолан... А як швидко відродилася письменницька

традиція при відкритті шкіл у Львові, Рогатині, Острозі, Києві... Ораторська й проповідницька проза, поезія, драматургія... Десятки імен на чолі з славним Григорієм Сковородою підготували прихід нової літератури з Іваном Котляревським, Григорієм Квіткою, Тарасом Шевченком... Прийшло ще століття – і з'явилися твори Докії Гуменної. Так сталося, що читати дуже любив її батько Кузьма, що не раз приводило до сімейних сварок. В дитинстві він ховався із читанням від свого батька

Жашків, Звенигородка, Ставище. А згодом омріяний Київ відкрив перед нею двері філологічного факультету університету... Вона зафіксувала у своїх спогадах умови навчання, проживання в Києві, процес перейменування університету в інститут народної освіти... Докії Гуменній все-таки пощастило з учителями. Для вагомості її старань літературотворення можна виокремити дві постаті й зрозуміти, що це значить для становлення письменницького розвитку: Дмитро Загуг та Микола Зеров... Їх обох згодом перемололи жорна більшовицьких репресій... Взяті від них знання додали їй впевненості при поданні заяви до спілки селянських письменників «Плуг», допомогли їй утверджуватись у письменницькому середовищі.

Докія Гуменна зберегла перші свої твори, які друкувалися до 1941 року. Завдяки цьому ми маємо можливість зрозуміти значення її творчості в той період. Бо в 30-і роки її була возведено в ранг ворогів народу, що означало: друкуватися їй не дадуть. Вона стійко витримала удари долі, ледь виживаючи за допомогою добрих людей. Пройшла випробування війною, зрозуміла всі небезпеки від повернення більшовиків і все зробила для переїзду до Сполучених Штатів Америки з переселенцями ДіПі. Там вона змогла публікувати свої твори, що писала у відповідності до свого вибору теми й реалізовуючи свої ідейні задуми.

Український читач на рідній землі зміг познайомитися з творчістю Докії Гуменної вже в 90-х роках. Найперше – надійшли її спогади «Дар Евдотеї» в двох томах. Видрукувані «Благослови, мати» та «Діти Чумацького шляху». Окреме місце у висвітленні її творчості займає хрестоматія «Українське слово». Саме тут подані твори з книги «Внуки столітнього запорожця» («до читача»), «Наші діти», «Повернений лист») та з книги «Прогулянка алеями мільйоноліття» («Ярило», «Волос і його рідня»).

Укладання творів Докії Гуменної до хрестоматії мало свою інтригу. Анатолій Погрібний, який був у нашому університеті на вшануванні творчості Докії Гуменної з приводу 100-річного ювілею, на моє запитання про невідповідність вказаної дати смерті признався: закралася помилка. Її саме побачили перед тим, як він мав летіти до Штатів і вручити їй згаданий чотиритомник хрестоматії. Тираж тільки закінчували друкувати. І він, заглянувши до новоспеченого примірника зімлів: він мав дарувати живий письменницький хрестоматію, де вказано, що вона вже померла... Але було знайдено вихід: передзвонили в типографію, попросили виправити помилку, передрукувати, розшити книгу й по-новому зшити її. До часу відправлення літака все було зроблено, й Докія Гуменна отримала свій примірник, де була зазначена тільки дата народження! Отриманим екземпляром письменниця була неабияк втішена.

Докія Гуменна так і залишається для нас живою, її творчість – актуальною.

А як же заявлена в заголовку цієї статті любов, запитаєте Ви? Вона – в непереможній і незрадливій любові до Книги, до Слова, до Літератури, яким і служила все життя письменниця.

Леонід Козинський

На факультеті української філології (декан доктор філологічних наук, професор Коваль В. О.) відбувся науково-практичний семінар «Мова та література в сучасному мультикультурному просторі», організатором якого стали кафедра слов'янських мов та зарубіжної літератури (завідувач кафедри, кандидат філологічних наук, доц. Ріднева Л. Ю.) та Україно-Ізраїльський центр освіти, науки і культури УДПУ імені Павла Тичини (директор кандидат філологічних наук, професор Цимбал Н. А.). У семінарі взяли участь викладачі факультету та гості з далекого Із-



раїлю. В рамках семінару відбулась зустріч з літературознавцем, письменницею, драматургом, головним редактором журналу «Русское литературное эхо» А. М. Тепловською, яка ознайомила слухачів зі своєю громадською та літературною діяльністю. У своїй доповіді Ася Марківна підкреслила, яке важливе значення в сучасному світі має спілкування представників різних культур і особливо людей творчих. Адаже обмін думками, надбаннями, творчими задумами зближує, дає можливість краще зрозуміти одне одного, стає своєрідною народною дипломатією. Письменниця презентувала декілька номерів журналу «Русское литературное эхо» та свої книги; підкреслила, що останній виїшла українською мовою.



Декілька примірників журналу та книги вона залишила в подарунок кафедрі. Зустріч справила надзвичайно тепле враження, з'явилось бажання зустрітись знову, більше дізнатися про мову, літературу та культуру іншого народу.

«Сердешні діти!», – зітхає доцент кафедри української літератури, українознавств і методики їх навчання УДПУ Марина Павленко, чия повість «Русалонька із 7-В, або Прокляття роду Кулаківських» тепер входить до загальнообов'язкової програми для 7 класу, – навіть під час літніх канікул не мають спокою!



Атож, вони не лише мусять читати заданий у школі книжковий перелік, але й – зустрічатися з авторами! Так, бібліотекарі й учителі Дмитрушківської ЗОШ нещодавно організували для своїх школярів творчу зустріч із письменницею. Утім, може, не такі вже й «сердешні»? Адаже зустріч була невимушеною, цікавою і веселою. Виявилося, що і діти, й авторка мають багато спільних тем, що читання може бути насолодою. На завершення, як завжди, багато запитань від читачів, багато автографів від авторки на придбаних дітьми книжках і, звісно ж, спільні фотографії.

13 вересня 2016 року у стінах Уманського НВК № 17 «Загальноосвітня школа I–III ступенів – дошкільний навчальний заклад» відбувся цікавий виховний захід, присвячений 400-літтю з часу першої писемної згадки про наше місто. Поєднання мовного, історичного, етноментального компонентів у становленні назви Умань учням 9–11 класів допоміг з'ясувати кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та методики її навчання Василь Вікторович Денисюк. Гість навівав докази з писемних пам'яток різних століть, із живого мовлення, із карт закордонних інженерів-картографів, що ще раз переконало школярів не робити упереджених висновків про почуту від людей літнього віку назву Гумань.

Старшокласників зацікавили різні гіпотези походження назви настільки, що вони запропонували й аргументовані власні. І не біда, що ідеям ще бракує наукового підходу, є головне – мовне чуття. Приємним вердиктом зустрічі стало бажання учнів продовжити навчати на філолога.



Викладачі та студенти факультету української філології мали чудову нагоду відвідати етнокультурні заходи, які проходили у місті Київ. Екскурсійна програма охопила масштабні дійства, аналогів яким в Україні немає, – це II Всеукраїнський туристичний фестиваль «У гості до українців», що розгорнувся на території Ботанічного саду ім. Гришка, та Міжнародний фестиваль традиційних культур «ЕтноСвіт» у Мистецькому Арсеналі.



Студенти факультету української філології, а це учасники фольклорного колективу «Лелія» (Вікторія Хоменко, Анастасія Філатова, Марина Король, Анна Середя, Оксана Моравська, Тетяна Онуфрієнко) та учасники майстер-класу «Українська вишивка» (Ілона Кулик, Віталіна Стрижак, Тетяна Пономаренко, Інна Мусіч) разом із викладачами кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання відвідали майстер-класи з традиційних українських народних ремесел; ярмарок-продаж виробів ручної роботи, одягу, книг, страв, продуктів та напоїв, вироблених у різних областях України; дефіле в народних костюмах різних областей України; концертну програму тощо.

Марина Король поділилася своїми враженнями: «Я отримала велике задоволення від туристичного фестивалю «У гості до українців». Ми мали змогу насолодитися дивовижними пейзажами Ботанічного саду, прогулятися серед розлогих дерев, помилуватись азаліями і камеліями в оранжереї. Але найбільше мені запам'яталися майстер-класи зі створення віночка, глечика, ляльки-мотанки й оберега. Не менш вражаючим виявилось дефіле в українських костюмах від відомих дизайнерів».



Степан Процюк із другим курсом

«Я – козак Мамай, мене не займай». Образ козака Мамаю у Степана Процюка зустрічаємо не в одному творі. У романі «Під крилами великої Матері» він з'являється вже з першого рядка, з першої сторінки. («Золото драбинкою із синього-пресинького неба сховався козак Мамай»; «Здається, небо опирається на козака, настільки вони злилися у вічному симбіозі. Або козак втрачає головою в небо, а ногами – в землю...»); «Ти козацький бог із хрестиком, подарованим матір'ю? Сутність світської національної релігії? Характерник? Воїн, що сів відпочити? Гуру з українського ашраму? Кобзар із прихованим мечем? Все і ніхто? Завжди й ніколи?») Врешті – це всі ми, українці, це – символ самої України. Із творчістю Степана Про-

цюка студенти-другокурсники знайомі зі школи, правильніше сказати, знають про нього, як про одного із трьох «нових дегенератів» (про нього, але не його). Студенти 23, 24 груп, разом із куратором – Зарудняк Н.І., вирішили провести своєрідний експеримент: спробувати створити на основі статей, відео, наявних художніх творів автора його психологічний портрет. Передбачався переможець, який мав отримати приз. Не кожен письменник радів би такій перспективі, але ж Степан Процюк сам є автором трьох психобіографічних романів (те, що він роки на них витратив, уже інша справа). Студенти кинулися розшукувати художні твори по бібліотеках, книгарнях, в Інтернеті, спритніші приєдналися до письменника у друзі на ФБ. Але, як виявилось, не все так просто: і книжок не дуже розшукаєш, і відгуки про творчість діаметрально протилежні. Як тут не розгубитися?!



То хто ж такий Степан Процюк? Бунтар? Правдошукач? Невиправний романтик, який дуриє сам себе? Позер? Людинолюб? Самозакоханий нарцис? Тонка вразлива натура? Хам? Український Андрє Моруа? Володимир Винниченко XXI століття? Заробітчанин від літератури? Лицар художнього слова? Потенційний український Нобель? Мислитель, до якого загал ще не встигнув доростити? Аморальний? Святий? Найкращий український автор нашого часу? Психотерапевт від літератури? Оголена щирість? Цинік? Ідеаліст?... Без сумніву, інтелектуал. Яскрава особистість. Без сумніву, непересічний талант. Очевидно, для кожного є свій Процюк, але якби потрібно було охарактеризувати його кількома словами, то це – автор, який примушує відшукувати себе в собі, автор суті.

Василь Стус, майже наш земляк, належав до тих Людей, які зуміли створити себе самі. Він – голос сумління нації, символ свободи України. 23 і 24 групи (куратор – Зарудняк Н.І.) вирішили відвідати Уманську міську бібліотеку-філію №1, яка розміщена поряд з корпусом, в якому навчається факультет української філології. Книга – найперший крок до пошуків свого власного «Я», особливо якщо це книга Василя Стуса...

хідців» сприйняла цілком позитивно: «Правду пише». Після дитячої творчості розводила руками: «Як в одній людині це може поєднуватися?» Спробували розібратися: ні, вона нічого не може заперечити проти того, що він пише, ні, вона з ним згодна, але як? Він усе одно її обурює, він так писати не повинен (такий собі психологічний коник від Степана Процюка та Тетяни Кашук).

Другий цікавий психологічний момент. Куратору якось одна із викладачок скаржилася на студентку, та у найсроківніший момент, коли розповідала про наболіле, про що не так і легко було говорити, щось викинула. Вона була вражена байдужістю, емоційною черствістю. Як можна, скажімо, читати літературу, не вмінючи співпереживати? І що цікаво: студентці пари цієї викладачки подобалися, сама вона дуже вразлива, навіть тонкошльоза, з розвиненим естетичним смаком, словом – гарна дівчинка.

Цікаво у контексті процюківського психологізму було спостерігати, як обирає група переможця. Ті, що найцікавіше розповідали, мовчали, не висували кандидатів, ті, що відмовчувалися, висували тих, з якими найбільше товаришують. Ех, складна річ – людська сутність. А ми про Шевченківські премії... Заслужено перемогла Головка Марія, призом їй стала книжка «Степан Процюк про Василя Стефаника, Карла-Густава Юнга, Володимира Винниченка, Архіпа Тесленка, Ніку Турбіну».

Як виявилось, розмова про Степана Процюка мала своє продовження: враження про письменника дівчата розмістили на ФБ, що викликало реакцію автора, встигли навіть із самим письменником поспілкуватися (результат – найщиріше захоплення), більше того – запросили його приїхати зі своїми творами в Умань.

Привітна Циктор Ольга Олександрівна радо зустріла студентів, детально поінформувала присутніх про бібліотечні фонди, періодичні видання, які передплачує відділ, правила користування літературою, а Семенюк Валентина Іванівна підготувала виставку книг Василя Стуса, поділилася своїми враженнями від прочитання творів поета. Зустріч була цікавою і корисною: бібліотека збагатилася новими читачами, студенти – новими книгами і враженнями.

На факультеті української філології відбувся науково-методичний семінар «Поетика художнього дискурсу» за участю доктора філологічних наук, професора Київського національного університету ім. Т. Шевченка Анатолія Кириловича Мойсієнка.

Крім викладачів вишу, учителів загальноосвітніх шкіл, у роботі семінару брали участь і студенти. У ході семінару Анатолій Кирилович прочитав багато своїх віршів, які вразили життєвою позицією, філософським змістом, роздумами над пройденим і прийдешнім. Знайний науковець відкрив себе і як перекладач. Слухачів дуже зацікавив потрійний сонет – форма, яку для України власним перекладом відкриває Анатолій Кирилович.

На завершення поет продемонстрував експресійні потенції української та німецької мов, ще раз довівши мелодійність, милозвучність рідної мови, знання якої відкривають людині шлях у великий світ.



Перед студентами факультету української філології виступив зі своїм мудрим словом відомий літературознавець, доктор філологічних наук, професор, член Національних спілок письменників та Спілки журналістів, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка – Наєнко Михайло Кузьмович. Відбулося це за сприяння деканату факультету, кафедри української літератури, українознавства та методик їх навчання та науково-методичного центру художньо-педагогічної творчості імені Степана Павленка.



Михайло Наєнко, крім того, що презентував присутнім нещодавно видану книгу своїх мемуарів «Вечірні світлани» (студенти Наталія Юдченко і Оля Федорова «проілюстрували» це декламуванням поетичних уривків із книги), також поділився своїми думками про українську літературу й історію, про минуле й сьогодення, про загальнолюдські цінності.

Гість із вдячністю згадавав своїх батьків, наставників, шкільних учителів, вузівських викладачів і колег (усіх донині пам'ятає поіменно!), наголошуючи, що тільки завдяки добрим людям йому вдалося чогось досягти в цьому житті.

На звернення Михайло Кузьмович подарував студенткам-декламаторкам, а також факультету української філології УДПУ та Гуманітарному педагогічному коледжу, слухачі з якого також завітали на зустріч, свою нову збірку «Література – вікнами до Сонця».

Зустріч минула швидко, і ще так багато чого залишилося невисловленим! Зате було донесено й почуто чи не найголовніше: яких би життєвих вершин ти не досяг, треба завжди вміти бути вдячним і пам'ятати добро.

**ТВОРЧІСТЬ УЧАСНИКІВ
ЛІТЕРАТУРНОГО ОБ'ЄДНАННЯ ІМЕНІ МИКОЛИ БАЖАНА**



Наталія Голяка

Кричить і рветься – серце плаче,
За українця у бою.
Життя його багато значить –
Рятує душу він мою!
На сході він за нас стріляє,
Стріляє, хоч не вбивця він!
Він честь народу захищає,
І Україна в серці з ним!
Спасибі, Воїне, за силу,
Що віддаєш Ти у бою!
Ти, України славному сину!..
Я дякую, що я живу!



Анна Матвієнко

...тоді...
Не знаючи злості, обману та відчаю,
Тоді я була доброшою, іншою.
Якби ж повернути все хоч на
годину...
Тоді я б змінила усе неодмінно.

Якби тоді мені правду хтось
розказав би...
Я б не мала такої болючої зради.
Але ж це минуле - його ніяк
не змінити.
Тоді було добре, а зараз що робити?

Засніженим вечором хтось
ненароком згадає:
Як тоді було добре, але вже такого
немає.
Скільки спогадів пов'язано зі словом
«тоді».
І скільки це слово розбило щирих
надій...

Серед сотень кам'яних стін
Із надійною електропроводкою,
Вона обрала оголений дріт,
І просту гіпсокартонну перегородку.

Серед тисяч хороших книг,
Що викликають шалені овації.
Вона обрала розмитий шрифт,
Без смислу та мотивації.

Ні, вона не любила порожніх слів,
Писала доволі хороші вірші.
Але серед сотень чоловіків,
Вона обрала, мабуть, найгіршого.

За секунду до...
За секунду до твого безглузлого
мовчання.
За хвилину до відчаю, до болю...
Ти вибач за оце моє зізнання,
Хотіла бути я лише з тобою...
За секунду до тих слів, що
написала б...
Та стерла їх... так вийшло...
ненароком...

За ту хвилину, коли я вагалась.
Та я вагаюсь не хвилину, а три
роки...

Три роки болю, страху та чекання,
А раптом все взаємно? Та мовчиш
ти.
І, знаєш – це вже навіть не
кохання.
Це вірус, який треба мені вбити.



Марина Зарудняк

ВПЕРЕД

Вперед
Упевнено вперед крокую.
В твоїх очах я намалюю
блакитну радість. Пелехату
хмаринку на солодку вату
перетворю.

Вперед іду.
І фініш радісний поспішно
в щоденник впише мій:
«УСПІШНО!»



Софія Кривоуська

**РАЙ ІМЕНІ
ТРЕТЬОГО ІНТЕРНАЦІОНАЛУ**
(уривок)

Раїсі Троянкер

Як буйно квітнуть уманські сади!
Як вірші розтікаються папером...
«Він гарний ніби бог! І він у дверях.
Це він! Диви, який він молодий!»

Які у нього очі! А вуста... А вірші!
Так, здається, вірші також...»
Дівчата із робфаку ув атаку
готові за такого. Висота

дівочих мрій приземлена – і край.
Хай навіть на будові комунізму,
а хочеться любові і щоб різні
там вірші і романи, і щоб рай...

Так хочеться звабливості принад,
панчох без дір і гарної сукенки.
Голодні комсомолки і студентки
ідуть гуляти у царицин сад.

Лише тепер у парку без царів,
ім'я йому «інтернаціоналу».
- Колись панам поеми тут читали,
а нині він поезію дарив, -

у Раї очі світяться, вона
усім розповідає про Сосюру.
- Ти знову закохалася?! – це Шура,
сусідка по кімнаті.

- І вина

моя лише у тім, що я сама
закохуюся стрімко, безнадійно
в поезію...

- У нього! – це Надійка.
- Нехай і так... Надворі ж не зима.

А навесні у слова два крила.
не ходиш по землі – злітаєш вище!
І пишеться! І пишеться!
- Тихіше!
Ти б краще нині хімію здала...

Лягали тіні на нерівний брук,
він вів до раю цю маленьку Раю...
У заростях бузку за водограєм
була і вільність рим, і вольність рук.

І ще була некошена трава.
(які тоді в «Софіївці» покоси?
Хіба на сіно.) У кульбабі коси
і у «гарячці тіло й голова».

Була гроза і злива, як стіна,
і грот Каліпсо, де чекали сонця.
(Грот щастя подарує в тридцять
восьмим –
його не розстріляють. А вона,

покликана коханням у сніги,
поїде до промерзлої Росії.
Поезії вкидатиме насіння,
та паростки не матимуть снаги

рости так пружно, рясно, як тоді.
У Лету кануть вірші, книги... Рая.
Аж десь у двадцять першому
згадають,
мовляв, була, писала... й поготів.)



Вячеслав Буян

Тиша, ніч, стіна, портрет,
Місяць, промінь, рука, дует.
Подих, дотик, смак, зітхання,
Думка, слово, погляд... Зізнання!

Шаленість!.. Обійми!.. Страх!..
Поцілунки!..
Взаємність. Приємність.
Душевність. Дарунки.
Натхнення, бажання, сумнів,
страждання...
Безсоння... Неспокій... Чарівність...
Кохання!..

Під ангеловим крилом,
Там біля річки, за селом,
Де йде вода тихесенько,
Сиділи ми близесенько.

Засоромилось сонце хмарами,
Вітерець пустощів розігрівся,
Ти світ вабила ніжними чарами,
Цілий світ від них зашарівся!

І небо в твоїх очах втопилося,
Своїми віями ти його рятувала...
Якби ти знала, скільки разів мені це
снилося!

Мабуть раніше ти б, мені
подарувала...

Безкрайність мрій всіх і думок,
І той тихесенький струмок,
Який з тобою вдвох ми чули,
Коли в край щастя зазирали!



Віктор Зеленський

УКРАЇНА МАЙБУТЬОГО

Якщо школа – то
найдемократичніша;
якщо освіта – то найпрактичніша;
якщо армія – то наймогутніша,
зрада в якій абсолютно відсутня.
Якщо батьки – то в достатку й
щасливі,
дідуся та бабусі – здорові, хоч сиві.
Якщо поліція – то для народу.
Дівчата (ну звісно ж) – красиві на
вроду,

а ще: терплячі та не кусючі,
і абсолютно не доставучі.
Якщо гуртки – то всі безкоштовні.
Якщо юнаки...

–Ми до всього готові.
Кожній дитині – і татка і маму.
А ще: в майбутньому – ні сльозини!
МИР, МИР і МИР!!!

Слово «війна»,
щоб навіки
забула
людина!



Надія Мельник

ДОБРОВОЛЬЦІ

Я примружую очі на сонці
І спокійно біжу на роботу,
А десь там, у бою,
добровольці
Кроплять землю і кров'ю, і потом.

Я знаходжу в дитячій долоньці
Щиру ласку, тепло і
розраду,
А на сході, в бою, добровольці
Бережуть нас від куль і снарядів.

Гляну в очі синові і доньці,
Хочу миру їм, синього неба,
А десь там, у бою, добровольці
Захищають Україну, бо треба.

Щохвилини у хатнім віконці
Вас чекає дружина і мати.
Скільки ж вас полягло, добровольці...
Як вас тяжко і гірко втрачати.

Ви для ворога – пляма на оці.
Вас катують, ви терпите муки.
Українці мої, добровольці,
Будуть вами пишатись онуки.

Ви пішли за Україну у скрутні.
Ви – цвіт нації, розум і сила.
Чом ти, смерте, в ненависті лютий
Життєлюбів навіки скосила?

Нехай знають всі люди у світі:
З України ви, братчики, родом.
Ми не бидло. Довіку нам бути
Нездоланим і гордим народом!

Адреса редакції: вул. Садова, 28, м. Умань, 20300, кімната 327

Головний редактор: Марина Степанівна ПАВЛЕНКО
Макетування та верстка: Тетяна ХЛІВНА

Свідотство про реєстрацію — ЧС — 479 від 16.06. 2005 року
Друк: ПП Жовтий О. О.